Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Første Afdeling)

7. september 2022*

»Statsstøtte – støtte ydet af Belgien til JCDecaux Street Furniture Belgium – afgørelse, hvorved støtten erklæres uforenelig med det indre marked og anordnes tilbagesøgt – fordel – begrundelsespligt«

I sag T-642/19,

JCDecaux Street Furniture Belgium, Bruxelles (Belgien), ved advokaterne A. Winckler, G. Babin og B. Cambier,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved G. Braga da Cruz, C. Georgieva og D. Recchia, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af

Clear Channel Belgium, Bruxelles, ved advokaterne P. de Bandt, M. Gherghinaru og L. Panepinto,

intervenient

har

RETTEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, H. Kanninen, og dommerne M. Jaeger og M. Stancu (refererende dommer),

justitssekretær: fuldmægtig L. Ramette,

på grundlag af den skriftlige forhandling

efter retsmødet den 2. marts 2022,

* Processprog: fransk.

afsagt følgende

Dom

1 Med sit søgsmål i henhold til artikel 263 TEUF har sagsøgeren, JCDecaux Street Furniture Belgium, tidligere JCDecaux Belgium Publicité, nedlagt påstand om annullation af Kommissionens afgørelse C(2019) 4466 final af 24. juni 2019 om statsstøtte SA.33078 (2015/C) (ex 2015/NN) ydet af Belgien til fordel for JCDecaux Belgium Publicité (herefter »den anfægtede afgørelse«).

Sagens baggrund

2 Ville de Bruxelles (kommune i hovedstadsregionen Bruxelles, Belgien) og sagsøgeren indgik to på hinanden følgende aftaler om tilrådighedsstillelse af forskellige gademøbler, hvoraf en del kunne benyttes i reklameøjemed.

3 Den første aftale af 16. juli 1984 (herefter »aftalen fra 1984«), hvis løbetid var 15 år, bestemte, at sagsøgeren for Ville de Bruxelles stillede til rådighed og drev busskure med reklame og gademøbler kaldet »informationsgademøbler«, som sagsøgeren fortsat ejede under følgende betingelser:

– Sagsøgeren betalte ingen betaling i form af leje, brugsafgift eller gebyr for busskure og informationsgademøbler, men skulle skaffe Ville de Bruxelles et antal naturalydelser, nemlig gratis tilrådighedsstillelse af skraldespande, offentlige toiletter og lysaviser samt udarbejdelse af et bykort, et turist- og hotelkort og et kort over gågader i Ville de Bruxelles.

– Som modydelse for disse ydelser var sagsøgeren berettiget til i reklameøjemed at drive de leverede busskure og informationsgademøbler.

– Hver anordning kunne anvendes for en periode på 15 år regnet fra opsætningstidspunktet, som blev noteret i en kontradiktorisk rapport.

4 I 1995 opsagde Ville de Bruxelles aftalen fra 1984.

5 I 1998 iværksatte Ville de Bruxelles et udbud vedrørende fremstilling, levering, opsætning, ibrugtagning, reparation og vedligeholdelse af informationsgademøbler, læskure og standere til opslag, hvoraf en del kunne bruges til reklameformål.

6 Med henblik på at overholde de kontraktlige forpligtelser, der fulgte af aftalen fra 1984, og sikre gennemsigtighed i udbuddet, optog Ville de Bruxelles i bilag 10 til de særlige udbudsbetingelser (herefter »bilag 10«) 282 busskure og 198 informationsgademøbler, der henhørte under aftalen fra 1984 (herefter »de anordninger, der er opført i bilag 10«), hvoraf sagsøgerens ret til at drive dem endnu ikke var udløbet i henhold til bestemmelserne i aftalen fra 1984 med angivelse af deres respektive beliggenhed og udløbsdatoen for disse.

7 Den anden aftale af 14. oktober 1999 (herefter »aftalen fra 1999«), der bestod af en ordreseddel og de i præmis 6 ovenfor nævnte udbudsbetingelser samt bilag dertil, herunder bilag 10, blev underskrevet af sagsøgeren, som vandt udbuddet, og erstattede aftalen fra 1984. De betingelser, der var fastsat i denne aftale, var følgende:

– Aftalens varighed var 15 år.

– Ville de Bruxelles blev ejer af de opsatte gademøbler mod betaling af en fast nettopris pr. leveret produkt, fuldt udstyret, monteret og driftsklart.

– Sagsøgeren skulle betale en månedlig leje for udnyttelsen af de gademøbler, der var genstand for aftalen, til reklameformål.

8 Ved gennemførelsen af aftalen fra 1999 blev visse anordninger, der er opført i bilag 10, fjernet inden den udløbsdato, der var fastsat for dem i samme bilag, mens andre blev opretholdt efter disse datoer. For så vidt angår sidstnævnte anordninger betalte sagsøgeren i modsætning til dem, der var omfattet af aftalen fra 1999, hverken leje eller afgift til Ville de Bruxelles. Denne situation ophørte i august 2011, da de sidste anordninger, der er opført i bilag 10, blev nedtaget.

9 Den 19. april 2011 indgav intervenienten, Clear Channel Belgium, en klage til Europa-Kommissionen, hvori selskabet fandt, at sagsøgeren havde modtaget statsstøtte, der var uforenelig med det indre marked, ved fortsat at drive visse anordninger, der er opført i bilag 10 efter den fastsatte udløbsdato, uden at betale leje eller afgift til Ville de Bruxelles.

10 Den 24. marts 2015 indledte Kommissionen den formelle undersøgelsesprocedure i henhold til artikel 108 TEUF.

11 Ved dom af 29. april 2016 stadfæstede cour d'appel de Bruxelles (appeldomstolen i Bruxelles, Belgien) dommen afsagt den 13. december 2010 af tribunal de première instance francophone de Bruxelles (den fransksprogede ret i første instans i Bruxelles, Belgien), som havde fastslået, at sagsøgeren ikke havde overholdt de udløbsfrister, der er fastsat i bilag 10 vedrørende anvendelsen af visse anordninger, der er opført i samme bilag, at sagsøgeren ikke havde fået udtrykkelig tilladelse fra Ville de Bruxelles til at foretage en »ombytning« af reklamesøjlerne, og at sagsøgeren derfor uberettiget havde drevet en lang række anordninger på offentlige arealer i Ville de Bruxelles.

12 Den 24. juni 2019 afsluttede Kommissionen den formelle undersøgelsesprocedure, idet den vedtog den anfægtede afgørelse. Afgørelsens artikel 1 og 2 har følgende ordlyd:

»Artikel 1

Den statsstøtte, der er ydet til fordel for [sagsøgeren] for et beløb svarende til den leje og de afgifter, som [selskabet] ikke har betalt for de reklamesøjler, der er opstillet i henhold til aftalen fra 1984 på Ville de Bruxelles' område, hvis drift videreførtes efter datoen for deres planlagte fjernelse ifølge bilag 10 til aftalen fra 1999, og som er tildelt ulovligt fra den 15. september 2001 til den 21. august 2010 af Belgien i strid med artikel 108, stk. 3 [TEUF], er uforenelig med det indre marked.

Artikel 2

1. Belgien skal kræve den i artikel 1 omtalte støtte tilbagebetalt hos støttemodtageren.

[…]«

Parternes påstande

13 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

– Den anfægtede afgørelses artikel 1 annulleres, for så vidt som den fastslår, at der foreligger statsstøtte, der er uforenelig med det indre marked, til fordel for sagsøgeren ved gennemførelsen af aftalen fra 1984 og dennes artikel 2-4, for så vidt som det heri bestemmes, at Kongeriget Belgien skal tilbagesøge støtten fra sagsøgeren.

– Kommissionen og intervenienten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

14 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

– Frifindelse.

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

15 Intervenienten har nedlagt påstand om, at Kommissionen frifindes.

Retlige bemærkninger

16 Til støtte for søgsmålet har sagsøgeren fremsat fire anbringender. Selskabet har inden for rammerne af det første anbringende gjort gældende, at Kommissionen anlagde et åbenbart urigtigt skøn og begik en retlig fejl ved at fastslå, at driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato udgjorde en fordel. Med det andet til det fjerde anbringende, som alle er gjort gældende subsidiært, har sagsøgeren gjort gældende, at en hypotetisk statsstøtte ville have været forenelig med det indre marked i henhold til Kommissionens meddelelse om Den Europæiske Unions rammebestemmelser for statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste (EUT 2012, C 8, s. 15) og af Kommissionens afgørelse 2012/21/EU af 20. december 2011 om anvendelse af bestemmelserne i artikel 106, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste ydet til visse virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse (EUT 2012, L 7, s. 3) (det andet anbringende), at Kommissionen tilsidesatte sin begrundelsespligt for så vidt angår vurderingen af det beløb, der skulle tilbagesøges (det tredje anbringende), og at statsstøtten i den anfægtede afgørelsen under alle omstændigheder er forældet (det fjerde anbringende).

Det første anbringende om, at Kommissionen anlagde et åbenbart urigtigt skøn og begik en retlig fejl ved at fastslå, at sagsøgerens drift af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato udgjorde en fordel

17 Med sit første anbringende, der er opdelt i tre led, tilsigter sagsøgeren i det væsentlige at rejse tvivl om den analyse, som Kommissionen foretog i 82.-96. betragtning til den anfægtede afgørelse vedrørende begrebet »økonomisk fordel« som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF. Med det første led har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen med urette afviste den kompensationsmekanisme, som Ville de Bruxelles anvendte for at respektere den økonomiske

ligevægt i aftalen fra 1984 (herefter »kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984«). Med det andet led har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen anvendte et fejlagtigt kontrafaktisk scenarie, idet den fandt, at der burde have været opkrævet leje og afgifter for de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato. Med det tredje led har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen med urette kvalificerede aftalen fra 1984 som »rent kommerciel« og således afviste at anvende kriterierne i dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).

Det første led om, at Kommissionen med urette afviste kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984

18 Sagsøgeren har inden for rammerne af det første anbringendes første led for det første gjort gældende, at Kommissionen ved at afvise, at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 var relevant, ikke tog hensyn til de praktiske og retlige forhold vedrørende langfristede aftaler af offentlig interesse i Belgien, for det andet, at den nævnte kompensationsmekanisme, der var baseret på en forpligtelse for Ville de Bruxelles til at bevare den økonomiske ligevægt i aftalen fra 1984, nødvendigvis udelukkede, at sagsøgeren blev tildelt en fordel, og for det tredje begik Kommissionen en retlig fejl ved at henvise til dom af 26. oktober 2016, Orange mod Kommissionen (C-211/15 P, EU:C:2016:798), og den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), uden at tage hensyn til kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984, for det fjerde tog Kommissionen ikke hensyn til den objektive karakter af begrebet »statsstøtte«, og for det femte gør det forhold, at der ikke foreligger yderligere dokumentation vedrørende kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 det ikke muligt at fastslå, at Ville de Bruxelles ikke handlede som en markedsøkonomisk operatør, eller at der forelå en fordel, eftersom en sådan manglende dokumentation er normal i den omhandlede form for aftale, og at et forudgående skriftligt dokument, der formaliserede kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984, ikke var foreskrevet hverken i lovgivningen eller i aftalen.

19 Kommissionen og intervenienten har bestridt sagsøgerens argumentation.

20 Det bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at kvalificeringen som »statsstøtte« som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF forudsætter opfyldelse af fire betingelser, nemlig at der skal foreligge en statslig foranstaltning eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler, og at denne foranstaltning skal kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstater, give modtageren en fordel og fordreje eller true med at fordreje konkurrencen. I øvrigt skal denne fordel kunne tilregnes staten (jf. dom af 25.1.2022, Kommissionen mod European Food m.fl., C-638/19 P, EU:C:2022:50, præmis 121 og den deri nævnte retspraksis).

21 Hvad angår begrebet »støtte« fremgår det af retspraksis, at dette ikke blot omfatter positive ydelser såsom tilskud, men ligeledes de indgreb, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget, og derved, uden at være tilskud i ordets egentlige forstand, er af samme art og har tilsvarende virkninger (jf. dom af 11.9.2014, Grækenland mod Kommissionen, T-425/11, EU:T:2014:768, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

22 Det er således blevet fastslået, at en foranstaltning, hvorved offentlige myndigheder indrømmer visse virksomheder en fritagelse for økonomiske byrder, der, selv om den ikke indebærer en overførsel af statslige midler, giver de fritagne virksomheder en gunstigere økonomisk stilling

end andre afgiftspligtige, udgør en statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF (jf. analogt dom af 11.9.2014, Grækenland mod Kommissionen, T-425/11, EU:T:2014:768, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

23 I henhold til artikel 107, stk. 1, TEUF er en fordel en økonomisk fordel, som en virksomhed ikke ville have kunnet opnå under sædvanlige markedsbetingelser, dvs. uden statslig indgriben (jf. i denne retning dom af 29.4.1999, Spanien mod Kommissionen, C-342/96, EU:C:1999:210, præmis 41).

24 Det skal ligeledes bemærkes, at begrebet »fordel«, der er uadskilleligt forbundet med kvalificeringen af en foranstaltning som statsstøtte, skal fastlægges objektivt, uanset hvilke begrundelser ophavsmændene til den pågældende foranstaltning måtte have. Arten af de formål, der forfølges med statslige foranstaltninger, og deres begrundelse er således ikke udslagsgivende for, om de udgør statsstøtte. Artikel 107, stk. 1, TEUF sondrer således ikke ud fra grundene til eller formålene med de statslige indgreb, men definerer disse i kraft af deres virkninger (jf. dom af 25.1.2022, Kommissionen mod European Food m.fl., C-638/19 P, EU:C:2022:50, præmis 122 og den deri nævnte retspraksis).

25 Hvad angår kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 skal det for det første fastslås, at den omstændighed, at vedligeholdelsen og driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10 efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag, har til formål at kompensere for en angivelig ulempe, som sagsøgeren har lidt som følge af den førtidige fjernelse af et vist antal af de søjler, der er opført i bilag 10, og som angiveligt blev pålagt af Ville de Bruxelles, og at denne kompensationsmekanisme var i overensstemmelse med den praktiske og retlige virkelighed vedrørende langfristede aftaler, ikke indebærer, at den nævnte mekanisme ikke kan udgøre statsstøtte.

26 Som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 24 ovenfor, er begrebet »statsstøtte« nemlig et objektivt juridisk begreb, der defineres direkte i artikel 107, stk. 1, TEUF, som ikke sondrer ud fra grundene til eller formålet med de statslige interventioner, men definerer disse i kraft af deres virkninger. Den omstændighed, at formålet med den statslige foranstaltning var at opretholde den økonomiske ligevægt i aftalen fra 1984, eller at dette formål var i overensstemmelse med principperne i national ret, gør det derfor ikke muligt på forhånd at udelukke kvalificeringen af en sådan foranstaltning som »statsstøtte«.

27 Det samme gør sig gældende for så vidt angår sagsøgerens argument om, at Kommissionen ved at afvise, at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 var relevant med den begrundelse, at sagsøgeren »selv« indvilligede i at fjerne visse af de anordninger, der er opført i bilag 10, efter anmodning fra Ville de Bruxelles, ikke tog hensyn til den objektive karakter af begrebet »statsstøtte«.

28 Det skal for det andet fastslås, at i modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, medførte den omstændighed, at man fortsatte med at drive visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato uden at betale hverken leje eller afgift til Ville de Bruxelles, en lettelse af disse byrder, der ville have belastet sagsøgerens budget.

29 Det er således ubestridt mellem parterne, at sagsøgeren efter indgåelsen af aftalen fra 1999 kun kunne opsætte og drive gademøbler i Ville de Bruxelles på de betingelser, der var fastsat i aftalen, hvorefter sagsøgeren skulle betale leje og afgifter. Ifølge bilag 10 kunne de anordninger, der er opført i dette bilag, som en undtagelse fra bestemmelserne i aftalen fra 1999 fortsat drives af

sagsøgeren på de betingelser, der var fastsat i aftalen fra 1984, dvs. uden at betale hverken leje eller afgift, men udelukkende indtil udløbsdatoerne i henhold til samme bilag. Efter disse datoer skulle disse anordninger erstattes af nye anordninger, der var omfattet af aftalen fra 1999, og som derfor var underlagt forpligtelsen til at betale afgifter og leje.

30 Det følger heraf, at den fortsatte drift af visse anordninger, der er opført i bilag 10, på de betingelser, der er fastsat i aftalen fra 1984, efter udløbsdatoen i samme bilag har gjort det muligt for sagsøgeren at undgå at opsætte og drive nye anordninger, der er omfattet af aftalen fra 1999, og følgelig at betale leje og afgifter, som selskabet skulle have betalt i henhold til den sidstnævnte aftale. Endvidere fremgår det af 49. betragtning til den anfægtede afgørelse, at driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10, ikke kunne fortsætte efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag, uden at Ville de Bruxelles tillader det.

31 I denne henseende skal det i øvrigt fastslås, således som det fremgår af præmis 11 ovenfor, at cour d'appel de Bruxelles (appeldomstolen i Bruxelles) ved dom af 29. april 2016 fastslog, at sagsøgeren ikke havde overholdt de udløbsfrister, der er fastsat i bilag 10 for så vidt angår visse anordninger, der er opført i samme bilag, at sagsøgeren ikke havde fået en udtrykkelig tilladelse fra Ville de Bruxelles til at foretage en »ombytning« af reklamesøjlerne, og at sagsøgeren derfor uberettiget havde drevet mange af disse søjler på offentlige arealer i Ville de Bruxelles.

32 Sagsøgeren er ganske vist af den opfattelse, at dom af 29. april 2016 fra cour d'appel de Bruxelles (appeldomstolen i Bruxelles) ikke kan tages i betragtning inden for rammerne af den foreliggende sag, for så vidt som Ville de Bruxelles ikke var part i sagen i denne sag, og at den derfor ikke for den nationale ret kunne bekræfte, at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 fandtes.

33 Dette argument kan imidlertid ikke tiltrædes. Som Kommissionen med rette har anført, uden at dette er blevet bestridt af sagsøgeren, fremgår det af cour d'appel de Bruxelles' (appeldomstolen i Bruxelles) dom af 29. april 2016, at Ville de Bruxelles er blevet adciteret og har haft mulighed for at fremsætte bemærkninger. Endvidere, og som det fremgår af den anfægtede afgørelse, bestred Ville de Bruxelles under den administrative procedure ikke virkningerne af denne dom.

34 For det tredje er det med urette, at sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen i 87.-89. betragtning til den anfægtede afgørelse ikke kunne støtte sig på præmis 41-44 i dom af 26. februar 2015, Orange mod Kommissionen (T-385/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2015:117), med den begrundelse, at de konklusioner, som Retten udledte heraf, var specifikke for tvistens faktiske omstændigheder.

35 I præmis 43 i dom af 26. februar 2015, Orange mod Kommissionen (T-385/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2015:117), blev det nemlig fastslået, at det kun var i det omfang, en statslig foranstaltning skulle anses for en kompensation, der udgør modydelsen for de ydelser, som er leveret af virksomheder, der har fået overdraget at udføre en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse med henblik på at opfylde forpligtelser til offentlig tjeneste, i henhold til de kriterier, der er fastsat i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), at den pågældende intervention ikke er omfattet af artikel 107, stk. 1, TEUF. Retten tilsigtede således ikke at begrænse rækkevidden af denne betragtning til den sag, der var omhandlet i den nævnte dom. Endvidere savner argumentet om, at der i det foreliggende tilfælde skal tages hensyn til en kontraktmæssig fravigelse, faktuelt grundlag, eftersom cour d'appel de Bruxelles (appeldomstolen i Bruxelles),

som det fremgår af præmis 31 ovenfor, ved dom af 29. april 2016 fastslog, at sagsøgeren ikke havde opnået en udtrykkelig tilladelse fra Ville de Bruxelles til at foretage en »ombytning« af reklamesøjlerne.

36 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af sagsøgerens argumentation om, at sammenligningen med den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), er irrelevant, eftersom sagsøgeren ikke var forpligtet til at betale afgifter og leje, og at der ikke kunne være tale om overførsel af statsmidler. I 87.-89. betragtning til den anfægtede afgørelse henviste Kommissionen således til den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), for så vidt angår indførelsen af en fordel, og ikke for at undersøge en overførsel af statsmidler. I øvrigt har sagsøgeren i forbindelse med det første anbringendes tredje led selv påberåbt sig denne retspraksis og gjort gældende, at de betingelser, der er fastsat heri, finder anvendelse i den foreliggende sag.

37 Hvad for det fjerde angår sagsøgerens anfægtelse af Kommissionens konklusion i 94. og 95. betragtning til den anfægtede afgørelse, hvorefter kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 ikke kunne anses for en normal adfærd udvist af en markedsøkonomisk aktør, skal det, selv hvis det antages, at Ville de Bruxelles' adfærd i det foreliggende tilfælde kunne være blevet undersøgt, bemærkes, at det følger af retspraksis, at det med henblik på at afgøre, om en statslig foranstaltning udgør støtte, skal vurderes, hvorvidt en markedsøkonomisk aktør af en størrelse, der kan sammenlignes med størrelsen af den offentlige sektors forvaltningsorganer, under tilsvarende omstændigheder kunne være foranlediget til at vedtage en tilsvarende afgørelse, dvs. i det foreliggende tilfælde på en tilsvarende måde at kompensere for et tab, der angiveligt er påført en medkontrahent i forbindelse med opfyldelsen af dens kontraktlige forpligtelser (jf. i denne retning dom af 13.12.2018, Ryanair og Airport Marketing Services mod Kommissionen, T-165/15, EU:T:2018:953, præmis 140). Det er desuden nødvendigt, at det af disse elementer klart fremgår, at den pågældende medlemsstat forud for eller samtidigt med indrømmelsen af den økonomiske fordel har besluttet ved den foranstaltning, som faktisk er blevet gennemført, at erstatte det tab, som en medkontrahent hævder at have lidt ved opfyldelsen af sine kontraktlige forpligtelser (jf. i denne retning dom af 5.6.2012, Kommissionen mod EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, præmis 82 og 83).

38 Det skal i denne forbindelse for det første fastslås, at ingen af de oplysninger, der er fremlagt for Kommissionen, gør det muligt at fastslå, at Ville de Bruxelles foretog en analyse af sagsøgerens faktiske indtægtstab forbundet med den førtidige fjernelse af visse anordninger, der er opført i bilag 10, at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 skulle kompensere, og den fortjeneste, der skulle oppebæres gennem opretholdelsen af andre anordninger, der er opført i samme bilag.

39 For det andet fremgår det ikke af nogen oplysninger i sagen, at Ville de Bruxelles har fulgt gennemførelsen af kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984. I denne retning anførte de belgiske myndigheder i øvrigt under undersøgelsesproceduren for Kommissionen, at der var en uligevægt mellem antallet af anordninger i bilag 10, der var fjernet førtidigt, og antallet af anordninger, der var blevet opretholdt efter deres udløbsdato i henhold til samme bilag, og at den angivelige kompensation, der blev foretaget i henhold til kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984, gik ud over, hvad der var nødvendigt på grund af den angivelige ulempe, som sagsøgeren led (85. og 89. betragtning til den anfægtede afgørelse).

40 Hvad for det tredje angår sagsøgerens argumentation om, at den manglende yderligere dokumentation vedrørende kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 ikke gør det muligt at antage, at Ville de Bruxelles ikke havde opført sig som en markedsoperatør, eller at godtgøre, at der forelå en fordel, eftersom et sådant fravær er normalt i den omhandlede form for aftale, og at hverken loven eller aftalen foreskrev et forudgående skriftligt dokument, der formaliserede kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984, er det tilstrækkeligt at bemærke, som det blev konstateret i præmis 31, at cour d'appel de Bruxelles (appeldomstolen i Bruxelles) i sin dom af 29. april 2016 fastslog, at sagsøgeren ikke havde iagttaget de udløbsdatoer, der var fastsat for visse anordninger, der er opført i bilag 10, at selskabet ikke havde opnået en udtrykkelig tilladelse fra Ville de Bruxelles til at foretage en »ombytning« af reklamesøjlerne, og at det derfor uberettiget havde drevet anordninger på Ville de Bruxelles' arealer.

41 Det skal endvidere under alle omstændigheder fastslås, således som Kommissionen med rette har anført, at uanset spørgsmålet om, hvorvidt en skriftlig formalisering af kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 var nødvendig i henhold til belgisk ret eller nævnte aftale, undtog den pågældende kompensationsmekanisme ikke den nationale forvaltning fra at foretage en analyse af om der forelå en eventuel skade samt af dens omfang, som sagsøgeren måtte have lidt som følge af den førtidige fjernelse af visse anordninger, der er opført i bilag 10, og som denne mekanisme skulle kompensere for med henblik på at opretholde den økonomiske ligevægt i aftalen fra 1984 og dette inden en indførelse af den pågældende mekanisme. En sådan analyse var nemlig nødvendig for at efterprøve, om den foranstaltning, som den nationale forvaltning havde tildelt, var i overensstemmelse med kravene i EU-retten, navnlig de krav, der følger af artikel 107, stk. 1, TEUF.

42 På baggrund af det ovenstående skal det fastslås, at det var med rette, at Kommissionen fandt, at sagsøgerens opretholdelse og drift af visse anordninger opført i bilag 10 efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato udgjorde en økonomisk fordel som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF, selv om denne opretholdelse var en kompensationsmekanisme i aftalen fra 1984.

43 Det første anbringendes første led skal således forkastes.

Det andet led om, at Kommissionen anlagde et åbenbart urigtigt skøn og begik en retlig fejl ved at antage, at sagsøgeren havde nydt godt af en besparelse med hensyn til leje og afgifter, der udgjorde en fordel

44 Med dette led har sagsøgeren i det væsentlige anfægtet 132. betragtning til den anfægtede afgørelse, hvori Kommissionen fandt, at beregningen af det uforenelige støttebeløb skulle foretages for hver af de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato efter den 15. september 2001, idet den tog udgangspunkt i den leje, der skulle betales i henhold til aftalen fra 1999, og de afgifter, der generelt finder anvendelse på reklamesøjler mellem den udløbsdato, der er fastsat i bilag 10 (hvis denne dato ligger senere end den 15.9.2001) eller den 15. september 2001 (hvis denne dato ligger forud for den 15.9.2001), og datoen, hvor fjernelsen faktisk fandt sted. I denne sidstnævnte henseende anførte Kommissionen, at beregningen skulle foretages på grundlag af artikel 3-5 i Ville de Bruxelles' kommunalafgiftsbekendtgørelse af 17. oktober 2001, artikel 4-7 i Ville de Bruxelles' kommunalafgiftsbekendtgørelse af 18. december 2006 og artikel 4-6 i Ville de Bruxelles' kommunalafgiftsbekendtgørelse af 17. december 2007, af 15. december 2008, af 9. november 2009, af 20. december 2010 og af 5. december 2011.

– *Klagepunktet vedrørende ikke-opkrævet leje*

45 Hvad angår ikke-opkrævet leje har sagsøgeren gjort gældende, at eftersom kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 blev indført af Ville de Bruxelles med henblik på at opretholde den økonomiske ligevægt i den pågældende aftale, henhørte de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter deres udløbsdato som fastsat i samme bilag, under de betingelser, der var fastsat i den nævnte aftale. Eftersom aftalen fra 1984 ikke indeholdt bestemmelser om leje, brugsafgift eller gebyr, havde Ville de Bruxelles ikke lidt noget indtægtstab med hensyn til lejeindtægter.

46 Sagsøgeren har i sine bemærkninger til interventionsindlægget tilføjet, at selv om det antages, at Ville de Bruxelles kan afkræve selskabet et beløb for anvendelsen af dens offentlige arealer, er den eneste anvendelige lovgivning kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 17. oktober 2001, som bl.a. regulerer situationen vedrørende gademøbler, der er placeret i kommercielt øjemed uden tilladelse på offentlig vej. Enhver anordning, der er opført i bilag 10, og som opretholdes efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato, har således ikke givet anledning til betaling af en leje, men snarere til betaling af et årligt gebyr for brug af offentlige arealer, hvis beløb er ubetydeligt (223,20 EUR pr. møbel).

47 Kommissionen og intervenienten har anfægtet sagsøgerens anbringender.

48 Det skal i denne forbindelse bemærkes, således som det er anført i præmis 29 og 30 ovenfor, at sagsøgeren efter ikrafttrædelsen af aftalen fra 1999 kun kunne opsætte og drive gademøbler på Ville de Bruxelles' område, herunder dem, der kunne anvendes til reklameformål, under de betingelser, der var fastsat i den pågældende aftale, i henhold til hvilken sagsøgeren skulle betale leje og afgifter.

49 Henset til den retspraksis, der er nævnt i præmis 22 ovenfor, var det – eftersom en af betingelserne i aftalen fra 1999 var betaling af leje – med rette, at Kommissionen konkluderede, at sagsøgerens drift af visse anordninger opført i bilag 10 efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag, uden at betale leje til Ville de Bruxelles, udgjorde en fordel ved hjælp af statsmidler som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF.

50 Dette klagepunkt må derfor forkastes som ugrundet.

– *Klagepunktet vedrørende ikke-opkrævede afgifter*

51 Hvad angår de ikke-opkrævede afgifter, har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen har foretaget en urigtig fastlæggelse af referenceordningen. Sagsøgeren har i denne forbindelse fremført flere argumenter. Selskabet har for det første gjort gældende, at da der ikke findes en ensartet afgiftsordning på det nationale område eller på hovedstadsregionen Ville de Bruxelles' område, kunne de kommunalafgiftsbekendtgørelser, som blev vedtaget af Ville de Bruxelles, ikke udgøre en referenceordning. Den omstændighed, at sagsøgeren ikke skulle betale afgifter af gademøbler, der blev drevet med reklameformål på Ville de Bruxelles' område, ville derfor kun have udgjort en fordel, såfremt det blev godtgjort, at selskabet i alle andre kommuner i Belgien, hvor intervenienten drev gademøbler med reklameformål, betalte en afgift af disse møbler, der var fastsat til samme sats og af alle gademøbler, der blev drevet i reklameøjemed. For det andet har sagsøgeren gjort gældende, at aftalerne fra 1984 og 1999 ikke er omfattede af kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 17. oktober 2001. Sagsøgeren har i denne forbindelse påberåbt sig to domme afsagt den 4. november 2016 af tribunal de première instance

francophone de Bruxelles (den fransksprogede ret i første instans i Bruxelles), der attesterer, at selskabet ikke var pligtigt at betale kommunale reklameafgifter for så vidt angår aftalen fra 1999. For det tredje har selskabet gjort gældende, at princippet om foranderlighed kan overføres på aftalerne fra 1984 og 1999.

52 Kommissionen og intervenienterne har bestridt sagsøgerens argumentation.

53 Hvad for det første angår sagsøgerens argumentation vedrørende den referenceordning, der finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, skal det bemærkes, at såfremt denne skal fortolkes således, at den vedrører foranstaltningens selektive karakter, skal den forkastes, eftersom det, når der er tale om en individuel foranstaltning som den i den foreliggende sag omhandlede, giver en formodning for, at den økonomiske fordel er selektiv (jf. i denne retning dom af 4.6.2015, Kommissionen mod MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, præmis 60).

54 Under alle omstændigheder må det fastslås, at Kommissionen ikke har anlagt et urigtigt skøn ved at anvende Ville de Bruxelles kommunalafgiftsbekendtgørelser som referenceordning, eftersom de belgiske myndigheder under den administrative procedure ikke bestred, at disse bekendtgørelser udgjorde referenceafgiftsordningen for anvendelse af reklamesøjler på Ville de Bruxelles' område.

55 For det andet, og i modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, var driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10 efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato, underlagt kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 17. oktober 2001, og den manglende betaling af afgifter medførte en lettelse af selskabets budget.

56 Det fremgår således af de relevante bestemmelser i Ville de Bruxelles' kommunalafgiftsbekendtgørelser, der er nævnt i den anfægtede afgørelse, at kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 17. oktober 2001 for afgiftsårene 2002-2006 indførte en afgift på midlertidige reklamer i og på offentligt område. Samme bekendtgørelse fastsatte en afgiftsfritagelse for Ville de Bruxelles' reklamer eller for de organer, som Ville de Bruxelles havde oprettet eller finansieret, eller som var underordnet den. Ville de Bruxelles vedtog efterfølgende kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 18. december 2006, som fastsatte den samme afgift og samme fritagelse for afgiftsåret 2007. Fra afgiftsåret 2008 har Ville de Bruxelles i medfør af kommunalafgiftsbekendtgørelse af 17. december 2007, af 15. december 2008, af 9. november 2009, af 20. december 2010 og af 5. december 2011 indført en afgift, der specifikt vedrører reklameanordninger.

57 Det fremgår ligeledes af den anfægtede afgørelse, at de belgiske myndigheder i deres skriftlige bemærkninger af 20. juni 2016 som svar på de spørgsmål, som Kommissionen stillede ved skrivelse af 15. april 2016, anførte, at Ville de Bruxelles i henhold til den afgiftsfritagelse for denne bys reklamer, der var fastsat i kommunalafgiftsbekendtgørelsen af 17. oktober 2001, oprindeligt havde fundet, at gademøbler, der var omfattet af aftalen fra 1999, og som blev benyttet til reklameformål, ikke var afgiftspligtige, eftersom de tilhørte Ville de Bruxelles. Ville de Bruxelles har således ikke opkrævet de beløb, der svarer til disse afgifter for afgiftsårene 2002-2009.

58 Som de belgiske myndigheder har anført i deres skriftlige bemærkninger af 20. februar 2017 som svar på Kommissionens supplerende spørgsmål af 14. februar 2017, drev Ville de Bruxelles imidlertid aldrig selv gademøbler til reklameformål, og kun gademøbler, der var omfattet af aftalen fra 1999, tilhørte Ville de Bruxelles.

59 De belgiske myndigheder anførte endvidere, at Ville de Bruxelles efterfølgende havde konkluderet, at en fritagelse for afgifter for gademøbler, der benyttes til reklameformål, alene med den begrundelse, at de tilhørte Ville de Bruxelles, selv om selskabet ikke drev dem, kunne skabe en urimelig situation i forhold til operatører af andre reklamesøjler. Ville de Bruxelles besluttede derfor at opkræve afgifter på gademøbler, der blev drevet i reklameøjemed i henhold til aftalen fra 1999, og de første påligninger blev foretaget i 2011 og vedrørte afgiftsåret 2009.

60 Alle disse omstændigheder viser imidlertid, at den afgiftsfritagelse, som Ville de Bruxelles anvendte på de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag, var konsekvensen af, at den afgiftsfritagelse, der var fastsat i kommunens afgiftsbekendtgørelser for Ville de Bruxelles' annoncer, blev anvendt på disse anordninger, selv om den hverken var operatør eller ejer af de nævnte anordninger.

61 Det er følgelig med rette, at Kommissionen har konkluderet, at de kommunalafgiftsbekendtgørelser, som Ville de Bruxelles vedtog fra 2001, burde have fundet anvendelse på de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter deres udløbsdato, og at den fritagelse, som Ville de Bruxelles anvendte før afgiftsåret 2009, var en fravigelse af referenceordningen, der indebar en fordel ved hjælp af statsmidler fra Ville de Bruxelles' side.

62 Selv om det, som de belgiske myndigheder selv har anført, faktisk kunne være berettiget at fritage gademøbler, der benyttes til reklameformål, og som anvendes af Ville de Bruxelles til eget brug, eller til brug for organer, som den har oprettet, finansieret eller er underlagt, fra afgifter, fandt en sådan fritagelse ikke anvendelse, når de nævnte gademøbler blev drevet med samme formål af tredjemand og navnlig af en handelsvirksomhed, der driver virksomhed inden for sektoren for ekstern reklame.

63 Hvad angår de to domme af 4. november 2016 afsagt af tribunal de première instance francophone de Bruxelles (den fransksprogede ret i første instans i Bruxelles), hvorved det blev fastslået, at sagsøgeren ikke var pligtig at betale kommunale reklameafgifter for så vidt angår aftalen fra 1999, bemærkes, at disse er irrelevante for så vidt angår kvalificeringen som statsstøtte af driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato. Hvad angår kvalificeringen af en statslig foranstaltning som statsstøtte sondrer artikel 107 TEUF som anført i præmis 24 ikke ud fra grundene til eller formålene med de statslige indgreb, men definerer disse i kraft af deres virkninger. Det er blevet fastslået, at en foranstaltning, hvorved offentlige myndigheder indrømmede visse virksomheder en afgiftsfritagelse, der – selv om den ikke indebærer en overførsel af statslige midler – gav de fritagne virksomheder en gunstigere økonomisk stilling end andre afgiftspligtige, udgjorde en statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF (jf. dom af 11.9.2014, Grækenland mod Kommissionen, T-425/11, EU:T:2014:768, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

64 Hvad for det tredje angår sagsøgerens argumenter om foranderligheden af aftalerne fra 1984 og 1999 i tilfælde af, at afgifterne anvendes, skal det fastslås, således som Kommissionen med rette har anført, at princippet om foranderlighed ikke kan pålægge Ville de Bruxelles at revidere aftalen fra 1984. Denne aftale bestemmer udtrykkeligt i artikel 7.2, at det i tilfælde af ændring af driftsbetingelserne, herunder nye afgiftsmæssige foranstaltninger, påhviler sagsøgeren at anmode om en revision af de betingelser, der er fastsat i aftalen, og ikke Ville de Bruxelles af egen drift at foretage en sådan revision. Sagsøgeren har imidlertid ikke ført bevis for at have anmodet om en revision af aftalen fra 1984.

65 På baggrund af det ovenstående må det fastslås, at Kommissionen ikke har anlagt et urigtigt skøn ved at antage, at sagsøgeren havde nydt godt af en besparelse med hensyn til leje og afgifter, hvilket udgør en fordel. Det første anbringendes andet led skal derfor forkastes som ugrundet.

Det tredje led, hvorefter aftalerne fra 1984 og 1999 ikke er »rent kommercielle«, og betingelserne i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), var opfyldt i den foreliggende sag

66 Sagsøgeren har inden for rammerne af det første anbringendes tredje led gjort gældende, at aftalerne fra 1984 og 1999 i det foreliggende tilfælde ikke er »rent kommercielle«, og at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 opfylder de fire betingelser i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415). Sagsøgeren har således gjort gældende, at selskabet havde fået overdraget at udføre klart definerede offentlige tjenesteydelsesopgaver, at kriterierne for beregningen af den nævnte kompensationsmekanisme var fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde, at kompensationen var begrænset til, hvad der var nødvendigt for at dække de omkostninger, der var forbundet med opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, og at aftalerne fra 1984 og 1999 blev tildelt selskabet ved åbne, gennemsigtige og ikke-diskriminerende udbudsprocedurer.

67 Kommissionen og intervenienten har bestridt sagsøgerens argumentation.

68 Det skal indledningsvis fastslås, at eftersom den anfægtede afgørelse udelukkende vedrører opretholdelsen af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter deres udløbsdato, som er fastsat i samme bilag, vedrører analysen af de betingelser, der er opstillet i den retspraksis, som følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), kun den nævnte opretholdelse, hvorfor sagsøgerens argumentation vedrørende aftalen fra 1999 er irrelevant.

69 Hvad angår de betingelser, der er fastsat i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), skal det bemærkes, at ifølge denne retspraksis er en statslig foranstaltning, der må betragtes som en kompensation, som er et vederlag for de af de begunstigede virksomheder leverede ydelser til opfyldelse af forpligtelser til offentlig tjeneste, således at disse virksomheder reelt ikke har en økonomisk fordel, og denne foranstaltning således ikke har den virkning at sætte disse virksomheder i en konkurrencemæssigt fordelagtig position i forhold til de konkurrerende virksomheder, ikke omfattet af artikel 107, stk. 1, TEUF.

70 For at en sådan kompensation i et konkret tilfælde kan falde uden for begrebet statsstøtte, skal følgende fire kumulative betingelser imidlertid være opfyldt:

– For det første er den begunstigede virksomhed faktisk blevet pålagt at opfylde forpligtelser til offentlig tjeneste, og disse forpligtelser er blevet klart defineret.

– For det andet er de kriterier, der er grundlaget for beregningen af kompensationen, blevet fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde.

– For det tredje overstiger kompensationen ikke, hvad der er nødvendigt for helt eller delvis at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, idet

der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.

– For det fjerde skal størrelsen af den nødvendige kompensation, når udvælgelsen af den virksomhed, der skal overdrages en forpligtelse til offentlig tjeneste, i et konkret tilfælde ikke gennemføres inden for rammerne af en procedure for tildeling af offentlige kontrakter, fastlægges på grundlag af en analyse af de omkostninger, som en gennemsnitsvirksomhed, der er veldrevet og tilstrækkeligt udstyret med transportmidler til at kunne opfylde de stillede krav til den offentlige tjeneste, ville have ved at gennemføre forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.

71 Det følger af den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), at den første betingelse primært tilsigter at afgøre, for det første hvorvidt den begunstigede virksomhed faktisk er blevet pålagt at opfylde forpligtelser til offentlig tjeneste, og for det andet hvorvidt disse forpligtelser er klart defineret i national ret. Denne betingelse forfølger en målsætning om gennemsigtighed og retssikkerhed, som kræver opfyldelse af minimumskriterier om, at der foreligger en eller flere offentlige myndighedsakter, der på en tilstrækkeligt præcis måde definerer i det mindste arten, varigheden og rækkevidden af de offentlige tjenesteforpligtelser, der påhviler de virksomheder, som har fået overdraget at opfylde disse forpligtelser (dom af 20.12.2017, Comunidad Autónoma del País Vasco m.fl. mod Kommissionen, C-66/16 P – C-69/16 P, EU:C:2017:999, præmis 72 og 73).

72 I det foreliggende tilfælde bemærkes for det første, at det ikke fremgår af nogen af de dokumenter, som sagsøgeren har fremlagt, at de belgiske myndigheder har defineret opsætning og drift af gademøbler som dem, der var genstand for aftalen fra 1984, som en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse. For det andet, og som det fremgår af den analyse, der blev foretaget i præmis 31-33 ovenfor, kunne sagsøgeren ikke påberåbe sig en udtrykkelig tilladelse fra Ville de Bruxelles til at opretholde og drive visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter udløbsdatoen. Følgelig skal det fremhæves, at der ikke foreligger nogen afgørelse fra en offentlig myndighed, der bemyndigede sagsøgeren til at foretage en fjernelse af visse gademøbler for at opfylde en forpligtelse til offentlig tjeneste.

73 Henset til det ovenstående skal det fastslås, at Kommissionen ikke anlagde et urigtigt skøn, da den konkluderede, at aftalen fra 1984 var en rent kommerciel aftale, således at den første betingelse i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), ikke var opfyldt.

74 Ifølge fast retspraksis skal de fire betingelser i den retspraksis, der følger af dom af 24. juli 2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), være opfyldt kumulativt, for at en sådan kompensation for offentlig tjeneste i det enkelte tilfælde kan falde uden for begrebet statsstøtte (jf. i denne retning dom af 1.3.2017, Frankrig mod Kommissionen, T-366/13, ikke trykt i Sml., EU:T:2017:135, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis). Det følger heraf, at den omstændighed, at en af disse ikke overholdes, er tilstrækkelig til at fastslå, at der foreligger en fordel, og dermed, at den pågældende kompensation kvalificeres som støtte (dom af 11.7.2018, Buonotourist mod Kommissionen, T-185/15, ikke trykt i Sml., EU:T:2018:430, præmis 132).

75 Det følger af det ovenstående, at det første anbringendes tredje led må forkastes.

76 Henset til disse omstændigheder må det konkluderes, at Kommissionen ikke anlagde et urigtigt skøn, da den fastslog, at opretholdelsen og driften af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato udgjorde en fordel, og at det første anbringende er ugrundet.

Det andet anbringende om, at en hypotetisk statsstøtte ville have været forenelig med det indre marked i henhold til Kommissionens meddelelse om Den Europæiske Unions rammebestemmelser for statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste og afgørelse 2012/21

77 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen begik en retlig fejl og anlagde et urigtigt skøn, idet den – selv hvis det antages, at kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 kunne kvalificeres som statsstøtte – skulle have sikret den fulde virkning af artikel 106, stk. 2, TEUF, henset til de omfattende undersøgelsesbeføjelser, som den var tillagt.

78 Kommissionen og intervenienten har bestridt sagsøgerens argumentation.

79 Det skal indledningsvis fastslås, at sagsøgeren med sit andet anbringende har forsøgt at anfægte Kommissionens analyse af støttens forenelighed. Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen i modsætning til, hvad der er anført i 126. betragtning til den anfægtede afgørelse, af egen drift burde have undersøgt, om artikel 106, stk. 2, TEUF fandt anvendelse på den omhandlede foranstaltning, og eftersom den ikke gjorde dette, begik den en retlig fejl og anlagde et urigtigt skøn.

80 Det skal i denne forbindelse fastslås, at hvad angår undersøgelsen af en støttes forenelighed med det indre marked kan den berørte medlemsstat og de interesserede parter frit anfægte Kommissionens foreløbige ræsonnement i denne henseende under den formelle undersøgelsesprocedure. Medlemsstaten og i mindre omfang de berørte parter er generelt bedre i stand til at godtgøre, at der findes et mål af almen interesse, som skulle være blevet forfulgt med vedtagelsen af den omhandlede foranstaltning, og som gør det muligt at erklære støtten helt eller delvist forenelig (jf. i denne retning dom af 30.4. UPF mod Kommissionen, T-747/17, EU:T:2019:271, præmis 128).

81 Eftersom de belgiske myndigheder, således som det blev fastslået i 126. betragtning til den anfægtede afgørelse, ikke på noget tidspunkt under undersøgelsesproceduren for Kommissionen fremførte argumenter med henblik på at godtgøre, at en af undtagelserne i artikel 106, stk. 2, TEUF fandt anvendelse i den foreliggende sag, kan sagsøgeren følgelig ikke foreholde Kommissionen ikke af egen drift at have undersøgt foreneligheden af kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 med den nævnte artikel.

82 Det må derfor konkluderes, at det var med rette, at Kommissionen fandt, at undtagelsen i artikel 106, stk. 2, TEUF ikke kunne påberåbes. Det andet anbringende må følgelig forkastes som ugrundet.

Det tredje anbringende om, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår vurderingen af det beløb, der skal tilbagesøges

Det første led, hvorefter Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad har taget stilling til de forhold, som parterne har påberåbt sig, foregriber det støttebeløb, der skal tilbagesøges i pressemeddelelsen, og tilsidesætter sine interne procedureregler

83 Sagsøgeren har inden for rammerne af det tredje anbringendes første led gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat sin begrundelsespligt, idet den har vurderet størrelsen af den støtte, der skulle tilbagesøges, til ca. 2 mio. EUR, som svarede til det af intervenienten fremførte beløb, på trods af den omstændighed, at sagsøgeren og de belgiske myndigheder havde godtgjort, at intervenientens estimater ikke var korrekte. Hertil kommer, at Kommissionen havde foregrebet størrelsen af den støtte, der skulle tilbagesøges, i sin pressemeddelelse af 24. juni 2019, uden at dette beløb imidlertid fremgik af den anfægtede afgørelse. Ifølge sagsøgeren burde Kommissionen have begrundet valget om at følge intervenientens forslag. Da Kommissionen ikke har gjort dette, udgør dette en manglende begrundelse af den anfægtede afgørelse og en fravigelse af dens egen procedurevejledning på statsstøtteområdet, hvoraf fremgår, at begrundelseskravet skal være strengere for så vidt angår de punkter, hvor parterne er uenige.

84 Kommissionen og intervenienten har bestridt sagsøgerens argumentation.

85 Det skal fastslås, at sagsøgerens påstande om, at Kommissionen har vurderet størrelsen af den støtte, der skal tilbagesøges, til ca. 2 mio. EUR, idet den tilsluttede sig den vurdering, som intervenienten har fremlagt, er støttet på en urigtig læsning af den anfægtede afgørelse.

86 Det fremgår således klart af den anfægtede afgørelse, at angivelsen af beløbet på 2 mio. EUR blev anført i forbindelse med fremlæggelsen af skønnet over den støtte, der skulle tilbagesøges, fra intervenientens og de belgiske myndigheders side, og ikke som en begrundelse fra Kommissionen til støtte for dens vurdering af dette beløb.

87 Det fremgår i øvrigt uden tvivl af en læsning af den anfægtede afgørelse, at Kommissionen ikke har kvantificeret den støtte, der skal tilbagesøges, men blot har fastsat metoden til beregning af den nævnte støttes størrelse. Kommissionen anførte således i denne forbindelse, at beregningen skulle foretages for hver af de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter fristens udløb den 15. september 2001 med udgangspunkt i den skyldige leje i henhold til aftalen fra 1999 og de afgifter, der generelt finder anvendelse på reklamesøjler mellem den udløbsdato, der oprindeligt var fastsat i bilag 10 (hvis den lå senere end den 15.9.2001) eller den 15. september 2001 (hvis datoen lå forud for den 15.9.2001), og datoen, hvor fjernelsen rent faktisk fandt sted uden at tage hensyn til kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984.

88 På baggrund af det ovenstående må det fastslås, at sagsøgerens argumentation, hvorefter Kommissionen tilsluttede sig størrelsen af den støtte, som intervenienten har gjort gældende, uden at begrunde sit beslutning om at følge denne sidstnævntes forslag, er ugrundet.

89 Det tredje anbringendes første led må derfor forkastes som ugrundet.

Det andet led, hvorefter det var umuligt at kvantificere en hypotetisk statsstøtte og udgjorde en hindring for dens tilbagesøgning

90 Med det tredje anbringendes andet led har sagsøgeren anfægtet Kommissionens analyse i 52., 119., 137. og 144. betragtning til afgørelsen. Sagsøgeren har for det første gjort gældende, at Kommissionen forkastede de overslag, som de belgiske myndigheder havde foretaget, og accepterede det støttebeløb, som intervenienten havde foreslået. For det andet har sagsøgeren gjort gældende, at det under alle omstændigheder i praksis er umuligt at kvantificere den fordel, som selskabet har nydt godt af, eftersom aftalen fra 1984, som regulerer de anordninger, der er opført i bilag 10, i overensstemmelse med dens finansielle struktur ikke foreskrev nogen leje, brugsafgift eller gebyr, og at den fandt anvendelse på de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter deres udløbsdato. Sagsøgeren har for det tredje gjort gældende, at selv hvis det antages, at kompensationen mellem de anordninger, der blev fjernet inden udløbsdatoen i bilag 10, og de foranstaltninger, der blev opretholdt efter udløbsdatoen, kunne give anledning til en uligevægt, hvilket ikke er tilfældet, kunne Kommissionen ikke kræve tilbagesøgning af den fordel, der følger heraf, eftersom overholdelsen af Ville de Bruxelles' ret til forsvar, såfremt den ikke kunne foretage en rimelig vurdering af den påståede fordel, kunne udgøre en hindring for tilbagesøgning heraf i henhold til artikel 16, stk. 1, i Rådets forordning (EU) 2015/1589 af 13. juli 2015 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 i TEUF (EUT 2015, L 248, s. 9).

91 Hvad angår dette sidste punkt har sagsøgeren i replikken tilføjet, at den manglende begrundelse af den anfægtede afgørelse, der er påberåbt i stævningen, fratager sagsøgeren muligheden for præcist at anfægte de retlige og faktiske omstændigheder, der ligger til grund for vurderingen af støttebeløbet. Ifølge sagsøgeren følger den manglende mulighed for at vurdere størrelsen af den hypotetiske fordel, som selskabet har nydt godt af, sammenholdt med den nævnte begrundelsesmangel i den anfægtede afgørelse, i en tilsidesættelse af sagsøgerens ret til forsvar og er til hinder for den legalitetskontrol, som Unionens retsinstanser foretager.

92 Kommissionen og intervenienterne har bestridt sagsøgerens argumentation. I denne forbindelse har Kommissionen i duplikken gjort gældende, at klagepunktet om tilsidesættelse af sagsøgerens ret til forsvar, der er fremsat i replikken, skal afvises med den begrundelse, at den i stævningen var af den opfattelse, at det var Ville de Bruxelles, der havde fået krænket sine rettigheder. Ifølge Kommissionen skal dette nye anbringende afvises i henhold til artikel 84, stk. 1, i Rettens procesreglement.

93 Hvad angår sagsøgerens argument om, at Kommissionen forkastede de overslag, som de belgiske myndigheder havde foretaget, og accepterede størrelsen af den støtte, som intervenienten havde foreslået, skal det for det første bemærkes, at det er blevet fastslået i præmis 87 og 88 ovenfor, at Kommissionen ikke havde kvantificeret den støtte, der skulle tilbagesøges, men blot havde fastsat metoden til beregning af størrelsen af den nævnte støtte uden at tilslutte sig det af intervenienten fremførte støttebeløb. For det andet må det konstateres, at Kommissionen har forklaret, hvorfor den fordel, som sagsøgeren havde nydt godt af, efter dens opfattelse var større end den, som de belgiske myndigheder havde fundet. Kommissionen anførte således, at den var af den opfattelse, at det overslag over den nævnte fordel på 200 000 EUR, som disse myndigheder havde fremført, var ugrundet, eftersom den blev beregnet ved fejlagtigt at tage hensyn til kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984.

94 Hvad angår den påståede manglende mulighed for at kvantificere den fordel, som sagsøgeren har nydt godt af, og den angivelige tilsidesættelse af retten til forsvar, som følger heraf, skal det indledningsvis bemærkes, at sagsøgerens argument vedrører en tilsidesættelse af

begrundelsespligten, der er fastsat som retten til forsvar i artikel 41, stk. 1, litra c), i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Hvad angår et anbringende om grundlæggende retsprincipper kan det fremsættes i replikken (jf. i denne retning dom af 20.7.2017, Badica og Kardiam mod Rådet, T-619/15, EU:T:2017:532, præmis 42).

95 Det skal dernæst fastslås, at sagsøgerens argumenter om den påståede manglende mulighed for at kvantificere den fordel, som selskabet har nydt godt af, og den påståede tilsidesættelse af sagsøgerens og Ville de Bruxelles' ret til forsvar er baseret på en urigtig forudsætning. Sagsøgeren er nemlig i det væsentlige af den opfattelse, at den eneste fordel, der eventuelt kan tages i betragtning, er den, der følger af en uligevægt mellem antallet af anordninger, der er opført i bilag 10, som er blevet førtidigt fjernet inden deres udløbsdato, og antallet af anordninger, der som kompensation opretholdes efter udløbsdatoen i bilag 10. Ifølge sagsøgeren udgør opretholdelsen af visse anordninger, der er opført i bilag 10, udelukkende en fordel, for så vidt som den pågældende opretholdelse går videre end, hvad kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 kompenserer for. Denne forudsætning, som de belgiske myndigheder i øvrigt har fremført under den administrative procedure, og som Kommissionen har afvist, er imidlertid ikke korrekt. Som anført i præmis 25-42 ovenfor, udgør sagsøgerens opretholdelse og drift af visse anordninger, der er opført i bilag 10, efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato, nemlig en økonomisk fordel som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF. Som Kommissionen med rette har anført i den anfægtede afgørelse, skal beregningen foretages for hver af de anordninger, der er opført i bilag 10, som blev opretholdes efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag efter den 15. september 2001, med udgangspunkt i en betaling af leje i henhold til aftalen fra 1999 og de afgifter, der generelt finder anvendelse på reklamesøjler i perioden mellem den oprindeligt fastsatte udløbsdato i bilag 10 (hvis den ligger senere end den 15.9.2001) eller den 15. september 2001 (hvis den i bilag 10 oprindeligt fastsatte udløbsdato lå forud for den 15.9.2001), og den dato, hvor fjernelsen rent faktisk fandt sted, uden at tage hensyn til kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984.

96 Hvad angår denne beregningsmetode, der er fastsat i den anfægtede afgørelse, skal det præciseres, at ifølge fast praksis er Kommissionen, når den fastslår, at en støtte, som er erklæret uforenelig med fællesmarkedet, skal tilbagebetales, ikke forpligtet til at fastsætte den nøjagtige størrelse af det tilbagebetalingspligtige støttebeløb. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionens beslutning indeholder anvisninger, hvorved beslutningens adressat uden overdrevne vanskeligheder selv kan fastslå beløbet (jf. dom af 13.2.2014, Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis). Det er således ifølge retspraksis tilstrækkeligt, at Kommissionen tilvejebringer en tilstrækkeligt pålidelig beregningsmetode med henblik på at fastsætte det støttebeløb, der skal tilbagebetales (jf. i denne retning dom af 18.10.2007, Kommissionen mod Frankrig, C-441/06, EU:C:2007:616, præmis 41), hvilket er tilfældet i den foreliggende sag.

97 På baggrund af det ovenstående skal det tredje anbringendes andet led og dermed det tredje anbringende forkastes som ugrundet.

Det fjerde anbringende, hvorefter den statsstøtte, der er lagt til grund i den anfægtede afgørelse, under alle omstændigheder er forældet

98 Sagsøgeren har inden for rammerne af det fjerde anbringende anfægtet 66. og 67. betragtning til den anfægtede afgørelse, idet selskabet har gjort gældende, at udgangspunktet for beregningen af tildelingen af støtte i det foreliggende tilfælde ikke er den dato, hvor hver enkelt anordning, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato, udløb, men datoen for beslutningen om at yde kompensation som følge af den førtidige fjernelse af visse af de

nævnte anordninger på Ville de Bruxelles' anmodning. Sagsøgeren er af den opfattelse, at idet kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984 allerede havde været gældende siden den 31. juli 2000, uanset den dato, der var fastsat for beslutningen om at anvende denne mekanisme, gik den forud for den 15. september 2001. Tilbagesøgningen af enhver støtte er derfor forældet, for så vidt som Kommissionens første anmodning om oplysninger til de belgiske myndigheder er dateret den 15. september 2011.

99 Kommissionen og intervenienten har bestridt sagsøgerens argumentation.

100 Det følger af artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, at Kommissionens beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes efter ti år. Samme forordnings artikel 17, stk. 2, bestemmer, at forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte tilkendes støttemodtageren, enten som individuel støtte eller under en støtteordning, og at enhver foranstaltning, der træffes af Kommissionen eller af en medlemsstat efter opfordring fra Kommissionen angående den ulovlige støtte, afbryder denne frist.

101 Ifølge retspraksis kan fastsættelsen af den dato, hvor støtten tildeles, variere afhængig af den pågældende støttes karakter, således at i tilfældet med en flerårig skatteordning, som indebærer udbetalinger eller periodisk tildeling af fordele, kan datoen for vedtagelsen af en retsakt, der udgør det retlige grundlag for bevillingen af støtten, og datoen, hvor virksomhederne faktisk tildeles fordelen, være adskilt i et betydeligt tidsrum. I et sådant tilfælde skal støtten med henblik på beregningen af forældelsesfristen udelukkende anses for at være tildelt modtageren på det tidspunkt, hvor den faktisk tildeles sidstnævnte (dom af 8.12.2011, France Télékom mod Kommissionen, C-81/10 P, EU:C:2011:811, præmis 82).

102 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at den statslige foranstaltning, som Kommissionen har anset for statsstøtte, er sagsøgerens opretholdelse og drift af visse anordninger, der er opført i bilag 10, i perioden mellem den i samme bilag fastsatte udløbsdato og den dato, hvor fjernelsen faktisk fandt sted, uden at betale leje og afgifter.

103 Henset til dette kendetegn ved den omhandlede støtte skal det fastslås, at uanset den dato, hvor beslutningen om den angivelige kompensationsmekanisme i aftalen fra 1984 blev truffet før den 31. juli 2000, er den dato, hvorfra sagsøgeren rent faktisk fik fordelen ved ikke at betale leje og afgifter for de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter udløbsdatoen i samme bilag, netop den dato, hvor disse anordninger skulle have været fjernet. Det er følgelig denne dato, der udgør det tidspunkt, hvor støtten blev ydet til sagsøgeren som omhandlet i artikel 17, stk. 2, i forordning 2015/1589, og dermed den dato, fra hvilken forældelsesfristen begyndte at løbe.

104 Det skal endvidere fastslås, at støtten i det foreliggende tilfælde havde form af en periodisk tildeling af fordele, eftersom afgifterne og lejen for de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt og drevet efter den i samme bilag fastsatte udløbsdato, var skyldig periodisk frem til datoen for deres endelige fjernelse.

105 Endelig gælder, at idet den første anmodning om oplysninger, som Kommissionen fremsendte de belgiske myndigheder, er dateret den 15. september 2011, er enhver støtte, der eventuelt måtte være tildelt inden den 15. september 2001, under alle omstændigheder forældet.

106 Den metode til beregning af støttebeløbet, som Kommissionen har fastsat, hvorefter beregningen skal foretages for hver af de anordninger, der er opført i bilag 10, og som blev opretholdt efter den udløbsdato, der er fastsat i samme bilag efter den 15. september 2001, idet der tages udgangspunkt i den leje, der er skyldig i henhold til aftalen fra 1999, og de afgifter, der generelt finder anvendelse på reklameanordninger i perioden mellem den oprindeligt fastsatte udløbsdato i bilag 10 (hvis den ligger senere end den 15.9.2001) eller den 15. september 2001 (hvis datoen lå forud for den 15.9.2001), og den dato, hvor fjernelsen rent faktisk fandt sted, uden at der tages hensyn til den kompensationsmekanismen i aftalen fra 1984, er derfor korrekt.

107 Det følger heraf, at den anfægtede afgørelse i modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, ikke er behæftet med en ulovlighed, for så vidt som Kommissionen fandt, at den statsstøtte, som den havde konstateret, ikke var forældet.

108 På baggrund af det ovenstående skal det fjerde anbringende forkastes, og følgelig må Kommissionen frifindes i det hele.

Sagsomkostninger

109 Ifølge procesreglementets artikel 134, stk. 1, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

110 Sagsøgeren har tabt sagen og bør derfor pålægges at bære sine egne omkostninger og betale Kommissionens omkostninger i overensstemmelse med dennes påstand herom. Da intervenienten ikke har nedlagt påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne, bør intervenienten bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Første Afdeling):

1) Europa-Kommissionen frifindes.

2) JCDecaux Street Furniture Belgium bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger

3) Clear Channel Belgium bærer sine egne omkostninger.

Kanninen Jaeger Stancu

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 7. september 2022.

Underskrifter